

Mecanisme Europene de Justiție. Competență. Componentă. Interdependență. Studiu comparativ

Raluca-Ioana ROSU⁶
Juridical Counselor
SC TI TRUST INVEST SA, Romania

Lucrarea de față se dorește a fi un studiu asupra celor mai importante instituții de justiție a Europei: Curtea Europeană a Drepturilor Omului și Curtea Europeană de Justiție. Cele două mecanisme de justiție sunt trecute prin istoria înființării – având ca momente de început a activității anii '60, mai exact 1959 pentru CEDO și 1952 pentru CJE. Prin studiul comparativ al competenței – Curtea de la Strasbourg este competentă doar în privința măsurilor naționale de aplicare al dreptului comunitar, atâta timp cât măsura națională se poate concretiza într-un drept cuprins în Convenție, iar Curtea de la Luxembourg este competentă să sancționeze o eventuală violare a drepturilor, atâta timp cât actul intern intră în câmpul de aplicare al dreptului comunitar. Am acordat o atenție sporită organizării Curților de Justiție, componentei camerelor de judecată, clasificării lor, precum și numărului de judecători care fac parte din completul de judecată, mandatului lor și modului de alegere în funcție.

Prezentare generală

Curtea Europeană a Drepturilor Omului⁷ – noua Curte Europeană creată prin Protocolul nr. 11⁸ păstrează, în mare parte, caracteristicile celei vechi – *Protocolul adițional nr. 11*, adoptat la 11 mai 1994, realizează această reformă substituind celor trei organe existente care funcționau încă din 1950 (Comisia – *Comisia Europeană a Drepturilor Omului*, compusă dintr-un număr de membri egal cu acela al statelor, aleși în mod individual. Membrii Comisiei erau aleși de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, pe baza unei liste întocmite de Biroul Adunării Parlamentare. Mandatul Comisiei era de 6 ani, iar sediul său în orașul Strasbourg. Comisia, își stabilea propriul său regulament, își alegea președintele și cei doi vicepreședinți pentru o perioadă de trei ani; Curtea – *Curtea Europeana a Drepturilor Omului*, creată în 1958 și care și-a început activitatea în 1959, se compunea dintr-un număr de judecători egal cu acela al statelor membre. Spre deosebire de Comisie, membrii Curții Europene a Drepturilor Omului erau aleși de către Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, pe baza unei liste prezentate de statele membre. Ei erau independenți în luarea deciziilor. Sediul Curții era, de asemenea, în orașul *Strasbourg*, iar judecătorii aleși pe un termen de

⁶ E-mail: ralucaioana_rosu@yahoo.com

⁷ Selejean-Guțan, B. 2004, *Protecția Europeană a Drepturilor Omului*, Ed. All Beck, București, pp. 54-56

⁸ Protocolul nr. 11 din 11.05.1994, la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, referitor la restructurarea mecanismului de control stabilit prin convenție, Strasbourg, Disponibil la: www.coe.ro/down_pdf.php?abs_path=tratate_conventii/...pdf

9 ani, erau reeligibili; și Comitetul Miniștrilor – *Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei* este un organ interstatal care este chemat să adopte hotărâri numai în cazuri deosebite⁹: este un organ jurisdicțional menit a asigura respectarea angajamentelor care decurg, în sarcina statelor – părți din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Ideea reformării mecanismului de control al aplicării CEDO datează de la începutul anilor '80. În 1989, un Comitet de Experți numit de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a elaborat un raport care cuprindea argumentele pro și contra acestei reforme, fără a se pronunța într-o direcție sau alta. Totuși, acest comitet de experți a elaborat și un proiect al structurii unei unice curți permanente a drepturilor omului. În urma discuțiilor ce au urmat acestor documente, în mai 1993, Comitetul Miniștrilor a ajuns la decizia politică de a aproba crearea unei noi curți europene. Cu toate acestea, „prețul acceptării de către state a unei curți unice a fost cererea ca noua curte să aibă un mecanism pentru reexaminarea cauzelor excepționale, cu participarea judecătorului național al statului interesat.” (Selejean-Guțan, 2004)

Consecințele principale ale acestei reforme sunt: simplificarea și jurisdicționalizarea mai accentuată a sistemului de control, precum și excluderea din procesul decizional al Comitetului de Miniștri, care rămâne competent doar în materia controlului executării deciziilor Curții.

În plus, Protocolul a suprimat clauzele facultative de acceptare a dreptului de recurs individual și a jurisdicției obligatorii a Curții, întărind astfel sistemul de protecție a drepturilor și deschizând deplin individului calea sesizării organului de control european. În prezent, Curtea Europeană a Drepturilor Omului este singurul tribunal internațional în această materie care conferă individului un acces direct la jurisdicția sa.

Începând cu 1 noiembrie 1997, a intrat în vigoare Protocolul nr. 11 al CEDO, Protocol de amendare a Convenției, ce instituie un nou mecanism de protecție a drepturilor, prin intermediul unei unice Curți Europene a Drepturilor Omului. Noua Curte a început să funcționeze efectiv la 1 noiembrie 1998.

În anul 2001 a început un proces de reformare a mecanismului de control al aplicării CEDO, proces ce a dus, la 12 mai 2004, la adoptarea textului *Protocolului nr. 14*¹⁰ la Convenția Europeană a Drepturilor Omului de către Comitetul Miniștrilor. Protocolul a fost elaborat de Comitetul Director pentru Drepturile Omului prin Grupul de redactare privind consolidarea mecanismului de protecție a drepturilor omului. Reforma a fost considerată necesară datorită supraîncărcării rolului Curții Europene, așadar în scopul eficientizării activității acestei instanțe, dar și pentru a permite aderarea Uniunii Europene la Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Un alt obiectiv al reformei este acela al

⁹ Duculescu, V. 1994, *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Lumina Lex, București, pp. 102-104

¹⁰ Protocol nr. 14 din 13.05.2004, la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cu privire la modificarea sistemului de control al Convenției, adoptat la Strasbourg, Disponibil la: www.coe.ro/download.php?abs_path=tratate_conventii/...pdf

prevenirii violărilor drepturilor omului la nivel național, precum și accelerarea executării hotărârilor Curții europene.

Protocolul nr. 14 este deschis spre semnătură tuturor statelor membre ale Consiliului European și părți la Convenție. Protocolul va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează datei expirării unei perioade de 3 luni de la data la care *toate* statele-părți la Convenție și-au exprimat consimțământul de a fi legate prin acest Protocol.

Istoria Curții de Justiție Europene începe în 1952 și a suferit relativ puține schimbări marcante, însă potrivit "Convenției privind organele comune ale Comunităților Europene"¹¹ semnat în 1957, s-a creat o Curte de Justiție unică pentru cele 3 comunități europene. Noua CJE începe să funcționeze din 1958, având în componența sa 7 judecători, unul dintre ei fiind desemnat de Consilii, iar restul judecătorilor de către Guvernele statelor membre și 2 avocați generali.

Curtea de Justiție Europeană este un organ comunitar care are ca atribuție principală asigurarea respectării dreptului comunitar în aplicarea și interpretarea actelor normative comunitare.

CJE ocupă o poziție importantă în cadrul instituțiilor comunitare, ea fiind menită să asigure o interpretare unitară a dreptului comunitar pe întreg teritoriul comunitar, astfel apare ca organul jurisdicțional comunitar, de asemenea are și calitatea de organ jurisdicțional supranațional veritabil¹² deoarece are o competență obligatorie pentru statele membre. Fiindcă are ca justițiabili, state CJE păstrează natura unui organ jurisdicțional internațional și cea a unei instanțe SUI GENERIS fiind organul jurisdicțional al unei ordini juridice independente care nu se mai observă în cadrul dreptului național sau internațional public, de asemenea CJE e o instituție supranațională menită să asigure respectarea dreptului în aplicarea și interpretarea tratatelor comunitare.

Datorită multitudinii competențelor cu care este înzestrată, CJE apare în ipostaza mai multor feluri de instanțe judecătorești întrunind caracteristicile acestora: instanță internațională – privită din prisma acțiunilor înaintate de Comisie sau de statele membre împotriva unui alt stat membru¹³, instanță de muncă, instanță civilă, curți constituționale – în situațiile în care CJE e sesizată printr-o acțiune preliminară privind interpretarea și stabilirea validității unor norme juridice¹⁴, instanță de contencios administrativ – acțiunile îndreptate împotriva acțiunilor sau inacțiunilor organelor comunitare¹⁵, instanță de arbitraj, instanță de recurs și

---

¹¹ Convenția de instituire a unor organe comune pentru CECO – *Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului*, CEEA – *Comunități Europene de Apărare* și CEE – *Comunitatea Economică Europeană* din 25 martie 1957, Roma

¹² art. 292 din Tratatul CEE, Tratatul de la Roma se referă la tratatul prin care a fost instituită Comunitatea Economică Europeană la 25 martie 1957. Inițial, numele complet al tratatului era Tratat de instituire a Comunității Economice Europene. Tratatul de la Maastricht l-a amendat eliminând cuvântul "Economic" astfel tratatul este denumit Tratat de Instituire a Comunității Europene sau Tratatul CE.

¹³ art. 226-228 din Tratatul CE

¹⁴ art. 234 din Tratatul CE

¹⁵ art. 230-233 din Tratatul CE

instanță supremă – în această ultimă ipostază CJE are obligația de a asigura existența unei jurisprudențe comunitare unitare și să contribuie la acoperirea curențelor legislative și la dezvoltarea Comunității ca o comunitate a dreptului.

Înființarea, componența, atribuțiile și funcționarea CJE sunt reglementate de acte normative de drept originar sau secundar: Tratatul de la Maastrich privind UE (intrat în vigoare la 1 nov. 1993), Protocolul asupra Statutului Institutului Monetar European (art. 19), Tratatul de la Amsterdam (intrat în vigoare la 1 mai 1999), Tratatul de la Nisa (intrat în vigoare la 1 febr. 2003), Tratatul privind înființarea CEE din 25 martie 1957 (art. 4, 164-188, art. 220-245 după TA), Tratatul privind înființarea EURATOM din 25 martie 1957 (art. 136-160), Actul Unic European (intrat în vigoare la 1 iulie 1987) în „Declarația privind CJE” și Protocolul privind Statutul judecătorilor ai Curții de Justiție Europeană din 17 aprilie 1957 (art. 1-57).

Competența curților

Competența Curții este aptitudinea recunoscută de lege unei instanțe judecătorești de a judeca o anumită pricină, de a soluționa un anumit litigiu.

Pe când Curtea Europeană a Drepturilor Omului are două categorii de competențe în soluționarea litigiilor (competența contencioasă se manifestă sub două aspecte: soluționarea litigiilor interstatale sunt acelea în care un stat-parte la CEDO sesizează Curtea asupra oricărei pretense încălcări a CEDO de către alt stat-parte – art. 33 al Convenției – și a cererilor individuale care provin de la orice persoană fizică, organizație guvernamentală sau grup de particulari care se pretinde victimă a unei încălcări a drepturilor sale recunoscute în CEDO de către unul dintre statele-părți – art. 34 al Convenției) și emiterea de avize consultative care sunt date, la cererea Comitetului de Miniștri, a problemelor juridice privind interpretarea CEDO, fără a se putea referi la probleme legate de conținutul sau de întinderea drepturilor sau libertăților consacrate de CEDO și nici la alte probleme de care Curtea sau Comitetul de Miniștri ar putea să ia cunoștință ca urmare a introducerii unui recurs prevăzut în Convenție (art. 47 al Convenției). La 2 iunie 2004 Curtea a dat prima sa decizie referitoare la o cerere de aviz consultativ, cerere ce a fost respinsă pentru lipsa competenței (competența consultativă), iar competența ei acoperă toate problemele privind interpretarea și aplicarea CEDO și a Protoalelor sale, *Curtea de Justiție Europeană* are mai multe categorii de competențe, cum ar fi: *cea generală, teritorială* – CJE are o competență teritorială pe întreg spațiul comunitar, iar cererile de chemare în judecată se depun la sediul din Luxemburg, *absolută* – normele de competență comunitară sunt obligatorii atât pentru părți cât și pentru instanță, *personală* – determinată de o anumită calitate a reclamantului, *materială funcțională* – CJE este o instanță care judecă în recurs și în căile extraordinare de atac.

Statutul judecătorilor membrii a curților

Judecătorii Curții Europene a Drepturilor Omului¹⁶ sunt, conform art. 20-24 ale Convenției¹⁷, în număr egal cu acela al statelor-părți la CEDO. Pentru a fi eligibili în această funcție, judecătorii trebuie să se bucure de cea mai înaltă reputație morală și să întrunească condițiile cerute pentru exercitarea unor înalte funcții judiciare sau să fie juriști de o competență recunoscută. Judecătorii își exercită mandatul cu titlu individual și nu în reprezentarea statelor în numele cărora au fost aleși.

Judecătorii sunt aleși de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei în numele fiecărui stat-parte la CEDO, cu majoritatea voturilor exprimate, de pe o listă de 3 candidați prezentată de statul respectiv. Ei sunt aleși pe o durată de 6 ani și pot fi realeși. Pot fi aleși, în același timp, doi judecători având aceeași cetățenie, în timp ce în cadrul CJE nu este permisă alegerea a doi judecători de aceeași naționalitate.

Pe durata mandatului, judecătorii nu pot exercita nici o activitate politică sau administrativă și nici o activitate profesională incompatibilă cu datoria lor de independență și imparțialitate sau cu disponibilitatea cerută de o activitate permanentă.

Un judecător nu poate fi eliberat din funcție decât dacă ceilalți judecători uniți în sesiune plenară, decid, cu o majoritate de două treimi din numărul total al judecătorilor, ca acesta nu mai îndeplinește condițiile cerute pentru această funcție. Judecătorul în cauză trebuie audiat în prealabil de către Adunarea Plenară a Curții.

Funcția de judecător al Curții Europene a Drepturilor Omului mai poate înceta prin demisie. Aceasta se înaintează președintelui Curții, care o transmite Secretarului general al Consiliului Europei.

Statutul judecătorilor ai Curții de Justiție Europeană se prezintă diferit față de cel al judecătorilor Curții Europene a Drepturilor Omului atât în privința alegerii, cât și a demiterii sau a funcției propriu-zise.

---

¹⁶ Selejean-Guțan, B. 2004, *Protecția Europeană a Drepturilor Omului*, Ed. All Beck, București, pp. 56-57

¹⁷ Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, cunoscută și sub denumirea de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, elaborată de Consiliul Europei, semnată pe 4 noiembrie 1950 la Roma și intrată în vigoare pe 3 septembrie 1953.

Înainte de intrarea în funcție, fiecare judecător trebuie să depună jurământ¹⁸, în ședință publică, că își va exercita atribuțiile cu deplină imparțialitate și conform conștiinței și că nu va divulga nimic din secretul deliberărilor. Judecătorii se bucură de imunitate de jurisdicție, în ceea ce privește actele îndeplinite de ei în calitate oficială, inclusiv afirmațiile și înscrisurile, judecătorii continuă să beneficieze de imunitate și după încetarea funcției. Curtea, întrunită în ședință plenară, poate ridica imunitatea. Dacă, după ridicarea imunității, împotriva unui judecător este declanșată o acțiune penală, el poate fi judecat în orice stat membru de instanța competentă să judece magistrații celei mai înalte jurisdicții naționale.

Judecătorii nu pot exercita nici o funcție politică sau administrativă. Ei nu pot exercita nici o activitate profesională, remunerată sau neremunerată în afara cazului în care Consiliul acordă în mod excepțional o derogare. La preluarea funcției, judecătorii se angajează solemn că, pe durata exercitării funcției lor și după încetarea ei, să îndeplinească obligațiile care rezultă din respectiva funcție, mai ales datorită de a manifesta onestitate și circumspecție în acceptarea anumitor poziții sau avantaje după încetarea funcției lor¹⁹.

În afara reînnoirilor periodice și a cazurilor de deces, funcția de judecător încetează în mod individual prin demisie. În cazul demisiei unui judecător, scrisoarea de demisie este adresată președintelui Curții, pentru a fi transmisă președintelui Consiliului. Această ultimă comunicare antrenează vacanța funcției. Judecătorii ale căror funcții încetează înainte de expirarea mandatului vor fi înlocuiți pentru durata rămasă din mandat. Exceptând situațiile de mai sus, fiecare judecător își continuă activitatea până la preluarea funcției de către succesorul său, deoarece are și rezidența obligatorie în Luxemburg, acolo unde se află și sediul Curții de Justiție Europeană.²⁰

Judecătorii pot fi aleși de către fiecare guvern al statelor membre la CE din rândul personalităților care oferă garanția unei independențe și obiectivități în luarea deciziilor și în statele lor de proveniență îndeplinesc toate condițiile necesare

---

¹⁸ art. 2 din Statutul CEE, Protocol privind Statutul Curții de Justiție anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană, la Tratatul de instituire a Comunității Europene și la Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice, în conformitate cu articolul 7 din Tratatul de la Nisa de modificare a Tratatului de instituire a Uniunii Europene, a Tratatelor de instituire a Comunităților Europene și anumitor acte conexe, semnat la Nisa la 26 februarie 2001 (JO C 80 din 10.3.2001), astfel cum a fost modificat prin Decizia Consiliului din 15 iulie 2003 (JO L 188 din 26.7.2003, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 4, p. 202), prin articolul 13 din Actul privind condițiile de aderare din 16 aprilie 2003 (JO L 236, 23.9.2003, p. 37), prin deciziile Consiliului din 19 și 26 aprilie 2004 (JO L 132 din 29.4.2004, p. 1 și 5, Ediție specială, 01/vol. 5, p. 29 și 30), prin Decizia Consiliului din 2 noiembrie 2004 de instituire a Tribunalului Funcției Publice a Uniunii Europene (JO L 333, 9.11.2004, p. 7, Ediție specială, 01/vol. 5, p. 142), prin decizia Consiliului din 3 octombrie 2005 (JO L 266 din 11.10.2005, p. 60, Ediție specială, 01/vol. 6, p. 38), prin articolul 11 din Actul privind condițiile de aderare din 25 aprilie 2005 (JO L 157, 21.6.2005, p. 203) și prin decizia Consiliului din 20 decembrie 2007 (JO L 24 din 29.1.2008, p. 42).

¹⁹ art. 4 din Statutul Curții de Justiție a CE

²⁰ "Judecătorii, avocații generali și grefierii trebuie să aibă reședința la sediul Curții" art. 13 din Statutul Curții de Justiție

pentru ocuparea celei mai înalte funcții de judecător ori sunt juriști de o capacitate excepțională recunoscută.²¹

Judecătorii sunt numiți pe baza acordului reciproc al statelor membre pentru o perioadă de 6 ani. Din 3 în 3 ani sunt înlocuiți 12 sau 13 dintre judecători, pentru o reînnoire a corpului judecătoresc și pentru introducerea de noi idei de soluționare a sentințelor, însă continuitatea este asigurată de către judecătorii rămași în funcție, Curtea de Justiție Europeană fiind compusă din 25 de judecători.²² Acest număr poate fi mărit de către Consiliu, la cererea Curții, prin vot unanim.

Fiecare judecător are 3 colaboratori numiți referenți, care sunt aleși de către judecător și sunt angajați pe baza unui contract pentru o perioadă egală cu cea a mandatului judecătorului cu care colaborează. Judecătorul, referenții și secretarii formează un cabinet.

Organizarea curților

Organizarea Curții Europene a Drepturilor Omului²³

Curtea Europeană a Drepturilor Omului este organizată în: Adunarea Plenară a Curții; Comitete; Camere și Marea Cameră.

Adunarea Plenară a Curții are un rol administrativ, cu următoarele atribuții:

- a. alege, pentru o durată de trei ani, pe președintele său și pe unul sau doi vicepreședinți; ei pot fi realeși;
- b. constituie Camere pentru o perioadă determinată;
- c. alege președinții Camerelor Curții, care pot fi realeși;
- d. adoptă regulamentul Curții;
- e. alege greșierul și unul sau mai mulți greșieri-adjuncți.

Curtea are și un birou, compus din președinte, vicepreședinți și din președinții secțiunilor. Biroul are rolul de a-l asista pe Președintele Curții în îndeplinirea funcțiilor sale de conducere în cadrul Curții. De asemenea, biroul facilitează coordonarea între secțiunile Curții.

Comitetele sunt formate din 3 judecători. Ele sunt constituite de Camerele Curții, pentru o perioadă determinată, de 12 luni. Fiecare comitet este prezidat de judecătorul ce are precădere în cadrul secției [art. 27 alin. (4) al Regulamentului Curții²⁴].

Camerele sunt formate din 7 judecători, între care, ca membru de drept, judecătorul ales în numele unui stat-parte la litigiu. Camerele sunt constituite în

---

²¹ art. 223, alin. 1 din Tratatul CE

²² art. 221 din Tratatul CE

²³ Selejean-Guțan, B. 2004, *Protecția Europeană a Drepturilor Omului*, Ed. All Beck, București, pp. 57-59

²⁴ Regulament pentru organizarea și funcționarea Curții Europene a Drepturilor Omului, Disponibil la: <http://www.coe.ro/doc/RulesOfCourt.pdf>

cadrul secțiunilor Curții, care la rândul lor sunt constituite de Adunarea Plenară a Curții, pentru o perioadă determinată, de trei ani.

Marea Cameră este formată din 17 judecători și 3 supleanți și anume: președintele Curții, vicepreședintele, președintele Camerelor și alți judecători desemnați conform regulamentului Curții, precum și ca membru de drept, judecătorul ales în numele unui stat-parte la litigiu. Marea Cameră se constituie pentru o perioadă de trei ani. Sunt incompatibili să facă parte din Marea Cameră judecătorii care au făcut parte din Camera care a emis hotărârea atacată cu o cerere de retrimiteră în fața Marii Camere, cu excepția președintelui Camerei și a judecătorului ales în statul-parte interesat. În cadrul Marii Camere funcționează un colegiu de 5 judecători, care se pronunță asupra admisibilității cererii de retrimiteră a unei cauze în fața Marii Camere. Nu poate face parte din colegiul Marii Camere judecătorul ales în numele unui stat-parte interesat sau cetățean al acestuia.

Judecătorii ad-hoc. Dacă judecătorul ales în numele unuia din statele-părți interesate este împiedicat să-și exercite funcția, se abține sau este dispensat de exercitarea funcției, președintele Camerei invită statul respectiv să comunice, în termen de 30 de zile, dacă înțelege să desemneze fie un alt judecător ales, fie, în calitate de judecător *ad-hoc*, o altă persoană ce îndeplinește condițiile prevăzute de CEDO și să indice numele persoanei desemnate. Statul-parte interesat este considerat a fi renunțat la dreptul său de desemnare dacă nu răspunde în termenul indicat, de 30 de zile, sau la expirarea unei eventuale prelungiri a termenului, acordată de președintele Camerei. Același efect îl are și desemnarea, de două ori, a unei persoane ce nu îndeplinește condițiile prevăzute de Convenție. Această instituție nu are un așa zis echivalent în cadrul CJE.

*Componența Curții de Justiție Europeană*²⁵

Grefierul depune jurământ în fața Curții că își va exercita deplină imparțialitate conform conștiinței sale și că nu va divulga secretul deliberărilor. Curtea se îngrijește de substituirea grefierului în cazul în care acesta este împiedicat să-și exercite atribuțiile care constau în două funcții de natură diferită: una de natură jurisdicțională sau de ajutor în îndeplinirea actului jurisdicțional; iar cea de a doua: este șeful administrației în sens restrâns.

Pentru a-i asigura funcționarea, Curții îi sunt atașați funcționari și alți agenți. Ei sunt subordonați grefierului și se află sub autoritatea președintelui.²⁶ Putem observa că grefierul este ales din mai mulți candidați și este numit de către membrii CJE, iar grefierul CEDO este ales de către Adunarea Plenară alături de unul sau mai mulți grefieri-adjuncți subordonați lui.

Curtea funcționează în mod permanent. Durata vacanțelor judecătorești este fixată de Curte, ținând cont de necesitățile serviciului.²⁷ Curtea poate decide în mod valabil numai cu un număr impar de Judecători.

²⁵ Constantin, V. 2002, *Documente de bază ale Comunității și Uniunii Europene*, Ed. Polirom, Iași.

²⁶ art. 9, 10, 11 din Statutul Curții de Justiție a CE

²⁷ art. 14 din Statutul Curții de Justiție a CE

Deciziile Curții reunite în ședință plenară sunt valabile dacă sunt prezenți 9 Judecători. Până la Nisa, Plenul era format din toți judecătorii CJE, însă cvorumul necesar pentru ca plenul să poată adopta o sentință valabilă era de 7 judecători. Astfel, s-a format în practică un *mic plen* format din 7-9 judecători în funcție de importanța cazului sau de dificultatea soluționării lui. Reuniunea a două complete de 3-5 judecători (despre care vom vorbi mai jos) plus președintele CJE formează micul plen. Însă prin modificările tratatului, curtea va judeca reunit în camere și în Camera mare, formată din 11 judecători (cu un număr minim de 9 judecători). Astfel, în competența Camerei mari vor intra toate cauzele în care sunt implicate statele membre sau organe comunitare, la cererea acestora, iar Plenul va judeca în cazuri limitate prevăzute în articolul 16 din Statut (la care vom face trimitere într-un paragraf viitor). Cauzele în care cererea de chemare în judecată a fost formulată de un stat membru sau de un organ comunitar se judecă în plenul Curții, repartizarea la complete fiind exclusă. CJE în asemenea cazuri are numai posibilitatea de a decide repartizarea cauzei *plenului mic* sau *plenului mare* în funcție de importanță și de dificultate.

Făcând o comparație între Camera mare a CJE și Marea Cameră a CEDO putem puncta următoarele diferențe: 1) numărul judecătorilor din care sunt formate este de 11, respectiv 17; 2) existența unui colegiu care filtrează admisibilitatea cererii de retrimiteră a unei cauze în fața Marii Camere, iar între Adunarea Plenară a CEDO și Plenul CJE evidențiem – existența a două tipuri de plen, mare și mic, care soluționează cauzele în funcție de importanță și de dificultate în cadrul CJE, Adunarea Plenară a CEDO are funcții administrative.

Deciziile camerelor compuse din trei sau cinci judecători sunt valabile numai dacă sunt luate de trei judecători. Deciziile camerelor compuse din 7 judecători sunt valabile numai dacă sunt luate de cinci judecători. Până în mai 2004 erau în total 4 complete de 3 judecători și 2 complete de 5 judecători. În fiecare an la 6 octombrie CJE decide privind componența completelor sale și alege în același timp președinții de complete. Componența nominală a completelor se publică în Jurnalul Oficial al Comunităților. În cazul în care un judecător membru al unei camere este împiedicat să participe, se poate apela la un judecător dintr-o altă cameră, în condițiile determinate de regulamentul de procedură.²⁸

Judecătorii nu pot participa la soluționarea nici unei cauze în care au intervenit anterior ca agenți, consilieri sau avocați ai unei părți sau asupra căreia au fost chemați să se pronunțe ca membri ai unui tribunal, ai unei comisii de anchetă sau în orice altă calitate. Dacă dintr-un motiv particular, un judecător sau un avocat general consideră că nu poate participa la judecată sau la examinarea unui anumit caz, informează președintele. În cazul în care președintele consideră că un judecător sau un avocat general trebuie, dintr-un motiv particular, să participe sau să pună concluzii într-un caz determinat, îl avertizează pe cel în cauză.

---

²⁸ art. 15 din Statutul Curții de Justiție a CE

O parte nu poate invoca naționalitatea unui judecător sau absența din componența Curții sau a unei camere a unui judecător de naționalitatea sa pentru a cere modificarea componenței Curții sau a uneia dintre camerele sale.²⁹

Diferențe vizibile între tipurile de camere ale CEDO și CJE sunt în ceea ce privește în primul rând numărul judecătorilor participanți în complet, 7 la CEDO și 3, 5, 7 la CJE, în al doilea rând faptul că este permisă prezența ca membru de drept, a judecătorului ales în numele unui stat-parte la litigiu (CEDO), pe când în cadrul CJE o parte nu poate invoca naționalitatea unui judecător sau absența din componența unei camere a unui judecător de naționalitatea sa, nepunându-se problema prezenței de drept. În al treilea rând, putem semnală o echivalență în durata mandatului – de 12 luni – însă între Comitetele CEDO care sunt formate din 3 judecători și constituite de Camerele Curții și camerele propriu-zise ale CJE a căror componență se decide în fiecare an la 6 octombrie.

Instituția Președintelui Curții de Justiție Europeană se deosebește de cea de rang echivalent a Curții Europene a Drepturilor Omului prin faptul că președintele CJE e ales pentru un mandat de 3 ani de către judecătorii Curții – președintele CEDO are un mandat egal ca și durată, dar este ales de Adunarea Plenară – el conducând activitatea jurisdicțională: procedura orală, care cuprinde lectura raportului prezentat de un judecător raportor, care este numit tot de președintele CJE, agenților, consilierilor, avocaților și a concluziilor avocatului general, precum și audierea, dacă se impune, a martorilor și experților, respectiv deliberările plenului și este competent pentru administrarea generală a CJE și îi revine sarcina de a fixa termenele de judecată. Asemănările dintre cele două instituții a președintelui CJE, respectiv a președintelui CEDO, nu se limitează la durata mandatului, ci și la faptul că ei pot fi realeși în funcție.

Raporturile dintre instanța comunitară și cea internațională

Potrivit art. 33 și 34 din CEDO³⁰, Curtea poate fi sesizată privind încălcările aduse CEDO, atât de către state, cât și de persoane fizice, organizații internaționale neguvernamentale sau de grupuri de particulari. Există posibilitatea ca particularii să sesizeze CEDO cu privire la încălcarea drepturilor lor de către organele comunitare. Conflictul de competență între CJE și CEDO se poate soluționa în felul următor: art. 6 alin 2 din TUE³¹ nu creează o legătură juridică cu CEDO care nu a fost ratificată de niciuna dintre comunitățile europene. Totuși prevederile CEDO având în vedere că toate statele membre au ratificat convenția, pot fi folosite ca principii generale de drept.

²⁹ art. 16 din Statutul Curții de Justiție a CE

³⁰ A se vedea Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Disponibilă la: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/E7126929-2E4A-43FB-91A3-B2B4F4D66BEC/0/ROU_CONV.pdf

³¹ Art. 6 alin 2 din Tratatul Uniunii Europene spune: „UE respectă drepturile fundamentale, așa cum au fost garantate de CEDO și așa cum rezultă din tradițiile constituționale comune ale statelor membre, toate acestea fiind considerate principii generale ale dreptului comunitar.”

Conform jurisprudenței CJE comunităților pe baza principiului împuternicirii speciale limitate le lipsește competența necesară aderării la CEDO, deoarece o asemenea aderare ar implica modificări structurale ale sistemului comunitar care ar putea fi realizate doar prin modificarea tratatelor de înființare. CJE a avertizat în acest context asupra relativizării monopolului său jurisdicțional în cazul în care CEDO ar avea posibilitatea de a se pronunța asupra actelor comunitare.

CEDO în calitate de instanță chemată să supravegheze respectarea drepturilor omului prin respectarea obligațiilor asumate de către statele membre ale CEDO, a stabilit că nu poate controla după standardul CEDO actele normative ale unei organizații internaționale ne-membre. În schimb, aceeași CEDO a arătat că este incompatibilă cu sensul și scopul CEDO, ideea că acțiunea statelor de a transfera anumite domenii de suveranitate asupra unei organizații internaționale ar fi de natură să transfere și responsabilitatea statului pentru eventuala nerespectare a drepturilor fundamentale.

Astfel CEDO, prin imputarea acestor acțiuni statelor membre ale CE, prin intermediul acestora, a ajuns să se pronunțe asupra dreptului primar sau dreptului secundar comunitar din privința compatibilității acestora cu CEDO³².

Deși nu există un conflict de competență deschis între CJE și CEDO, cele două instanțe apelând la „artificii juridice”, intervin în mod reciproc în sfera de competență a celeilalte. Astfel CJE spune că aplică prevederile CEDO arătând că acestea au valoarea unor principii generale de drept comune tuturor statelor membre, iar CEDO își permite să „controleze” actele normative comunitare spunând că orice încălcare a drepturilor fundamentale care ar avea izvorul în acestea este de fapt imputabilă statului membru al cărui cetățean este victima.

a) *Importanța jurisprudenței CJCE în materia protecției drepturilor omului*

Jurisprudența CJCE a fost marcată de o interpretare diferită, trecându-se de la refuzul aplicării regulilor juridice referitoare la drepturile omului la acceptarea acestora, în mod indirect, urmând trimerile la jurisprudența CEDO și în final, prin statuarea unor reguli proprii, în dreptul comunitar³³.

Începând cu *Geitling*³⁴, Curtea de Justiție a Comunităților Europene și-a limitat puterea de interpretare, iar în cauza *Stork*³⁵, CJCE a respins aplicarea principiilor

³² Exemplu: decizie adoptată în cazul „Mathews” a CEDO, Disponibil la: <http://jurisprudentacedo.com/Mathews-contra-Marea-Britanie-Drepturi-electrorale-Domeniul-de-aplicabilitate.html>

³³ Georgescu Adriana, Jurisprudența comunitară și începuturile invocării normelor de protecție a drepturilor omului, în special ale Convenției Europene a Drepturilor Omului (CEDO), Revista de Note și Științe Juridice, nr. 9/2009, București, Disponibil la: <http://www.juridice.ro/62404/jurisprudenta-comunitara-si-inceputurile-invocarii-normelor-de-protectie-a-drepturilor-omului-in-special-ale-conventiei-europene-a-drepturilor-omului-cedo.html>

³⁴ CJCE, 2/56, *Geitling Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft e.a. -v- Înalta Autoritate*, hotărârea din 20.03.1957, ECR 3, Disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61959J0036:EN:HTML>

³⁵ CJCE, 1/58, *Stork&Cie -v- Înalta Autoritate*, hotărârea din 04.02.1959, ECR 17281. *Stork*, importator de cărbune, a acționat în judecată CECO întrucât una din deciziile sale încălca dreptul

din materia drepturilor omului, acestea fiind considerate, în întregime, ca făcând parte din dreptul național, cu motivarea că CJCE interpretează în limitele tratatelor, iar nu prin prisma dreptului național și în consecință, nu se poate pronunța prin raportare la dreptul constituțional al unui stat membru (R.F. Germania). În cauza *Sgarlata*³⁶, CJCE a respins aplicarea normelor din domeniul drepturilor omului, subliniind competențele sale, prin trimitere la art. 173 CEE (în prezent, art. 230 CE).

Cauza *Stauder*³⁷ este prima în care instanța comunitară a luat în considerare protecția juridică a drepturilor omului. În această cauză, Verwaltungsgericht Stuttgart [tribunal administrativ din Stuttgart] a adresat întrebarea preliminară, dacă se poate considera compatibil cu principiile generale de drept comunitar în vigoare o dispoziție dintr-un act comunitar (articolul 4 din Decizia 69/71/CEE a Comisiei Comunităților Europene din 12 februarie 1969).

Decizia menționată anterior se adresa tuturor statelor membre și autoriza aceste state, în vederea stimulării comercializării cantităților de unt excedentare pe piața comună, să pună la dispoziția anumitor categorii de consumatori, care beneficiau de asistență socială, unt la un preț mai mic decât prețul normal.

Decizia prevedea în două din versiunile sale, printre care și versiunea germană, că statele trebuie să ia toate măsurile pentru ca beneficiarii să nu poată cumpăra produsul în cauză decât după prezentarea unui „bon pe care să fie menționat numele acestora”, în timp ce în celelalte versiuni se face referire doar la un „bon individualizat”, care ar permite aplicarea unor mijloace de verificare, altele decât o desemnare nominală a beneficiarului.

Cu privire la interpretarea deciziei, CJCE a subliniat că trebuie avută în vedere intenția reală a autorului aceleia, cât și scopul urmărit de respectiva decizie, având în vedere, în special, versiunile redactate în toate limbile. De asemenea, nu se poate admite că autorii deciziei ar fi dorit să impună, în anumite state membre, obligații mai stricte decât altele. Comisia a publicat o rectificare a deciziei pentru versiunea germană.

În cauza *Internationale Handelsgesellschaft* CJCE a admis că respectarea drepturilor fundamentale face parte integrantă din principiile generale de drept a căror respectare este asigurată de către aceasta. De asemenea, CJCE a arătat că *protejarea acestor drepturi, care se inspiră din tradițiile constituționale comune ale statelor membre, trebuie asigurată în cadrul structurii și obiectivelor Comunității*.³⁸

---

constituțional   german,   Disponibil   la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61958J0001:EN:HTML>

³⁶ CJCE, 40/64, *Sgarlata și alții -v- Comisia*, hotărârea din 01.04.1965, ECR 1965 215, Disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61964CJ0040:EN:PDF>

³⁷ CJCE, 29/69, *Stauder -v- Stadt Ulm - Sozialamt*, hotărârea din 12.11.1969, ECR 1969, p. 419.172, Disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61969CJ0029:DE:HTML>

³⁸ CJCE, 11/70, *Internationale Handelsgesellschaft mbH -v- Einfuhr-und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel*, hotărârea din 17 decembrie 1970, ECR 1970 1125.173, Disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61970J0011:DE:HTML>

b) *Confluența protecției drepturilor omului – între UE și CEDO*

Curtea Europeană a Drepturilor Omului și Curtea de Justiție a Comunităților Europene au delimitat domenii diferite ale protecției drepturilor omului, pe cale jurisprudțială, prin interpretarea și aplicarea principiilor dreptului (de ex. principiul proporționalității). CEDO a fost pusă în situația de a se pronunța cu privire la legislația comunitară în timp ce instanțele comunitare au făcut referiri la Convenție, aplicând-o sau interpretând-o într-un mod propriu³⁹.

Multe domenii, concepte și chiar fapte au fost interpretate de către cele două Curți în mod diferit⁴⁰. De asemenea, CJCE a luat în considerare principiile CEDO când a analizat valabilitatea actelor comunitare, de exemplu anularea unei directive⁴¹ în cauza *Irlanda/Parlamentul și Consiliul* (acțiunea a fost respinsă).

Statele membre ale Uniunii Europene sunt în același timp state membre ale Consiliului Europei, fiindu-le pe deplin opozabile normele juridice din ambele ordini juridice. Competența celor două instanțe europene a constituit, indirect, o problemă, care a fost soluționată jurisprudțial.

Trebuie subliniate obiectivele celor două organizații. Consiliul Europei a avut un scop preponderent politic, consacrat în Europa pentru rolul său de gardian al protecției drepturilor omului. Uniunea Europeană, la origine a avut un rol preponderent economic, dar, ulterior, sub presiunea instanțelor statelor membre, CJCE a trebuit să se preocupe tot mai intens și de problematica drepturilor omului. CJCE a invocat necesitatea protecției drepturilor omului prin sintetizarea principiilor constituționale comune ale statelor membre (care, într-o ultimă analiză reprezentau principii extrase din practica CEDO).

În analiza raportului dintre cele două Curți, trebuie menționat că ambele instanțe europene au fost reticente în a elabora răspunsuri prin care să încalce competențele celeilalte Curți.

În hotărârile pronunțate de către instanțele europene se realizează o comparație între valorile fundamentale pe care le protejează sau între aceste valori și restricțiile impuse de către state. Analiza realizată de către cele două instanțe europene a evitat o ierarhizare a valorilor proprii CE/UE și a celor protejate de CEDO. În cauza *Schimidberger* Curtea menționează acest conflict al valorilor între „protecția drepturilor fundamentale în Comunitate și acelea care decurg

---

³⁹ Douglas-Scott, S. 2006, ‘A Tale of Two Courts: Luxembourg, Strasbourg and the Growing European Human Rights Acquis’, *CMLR*, p. 629, Disponibil la: <http://www.harvardilj.org/articles/1-50.pdf>; Balfour, A.D. 2005, ‘Application of the European Convention on Human Rights by the European Court of Justice’, *Harvard Law School*, Disponibil la: http://lsr.nellco.org/harvard_students/4/

⁴⁰ De ex. „inviolabilitatea domiciliului”, libertatea de exprimare

⁴¹ Directiva 2006/24/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2006 privind păstrarea datelor generate sau prelucrate în legătură cu furnizarea serviciilor de comunicații electronice accesibile publicului sau de rețele de comunicații publice și de modificare a Directivei 2002/58/CE, Disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:13:53:32006L0024:RO:PDF>

dintr-o libertate fundamentală consacrată prin tratat și mai precis, problema domeniului de aplicare, respectiv al libertății de exprimare și de întrunire, garantate de articolele 10 și 11 din CEDO, și al liberei circulații a mărfurilor, atunci când primele dintre acestea sunt invocate ca și justificare a unei restricții a celei de-a doua” (pct. 77).

„Pentru a exista un stat de drept nu este suficient să se instituie un mecanism juridic care să garanteze respectarea riguroasă a legii, ci este totodată necesar ca acestei legi să i se dea un anumit conținut, inspirat de ideea promovării drepturilor și libertăților umane în cel mai autentic spirit liberal și al unui larg democratism”⁴², ceea ce conduce la concluzia că cele două curți, alături de actele pe care se sprijină, aduc un plus de siguranță oamenilor care tind spre o comuniune a mai multor naționalități într-un stat fără granițe, dar în interiorul căruia drepturile și libertățile persoanei să fie respectate, idee care ne dorim să nu fie privită ca o utopie.

Referințe

Balfour, A.D. 2005, ‘Application of the European Convention on Human Rights by the European Court of Justice’, *Harvard Law School*, Disponibil la: http://lsr.nellco.org/harvard_students/4/

Bogdan, D. 2005, „Dreptul de familie în jurisprudența CEDO”, în *Jurisprudența CEDO – studii și comentarii* –, Institutul Național al Magistraturii, ediție nepublicată, pp. 214-215.

Bogdan, D. 2005, „Dreptul la viață”, în *Jurisprudența CEDO – studii și comentarii* –, Institutul Național al Magistraturii, ediție nepublicată, pp. 7-9.

Constantin, V. 2002, *Documente de bază ale Comunității și Uniunii Europene*, Ed. Polirom, Iași.

Deleanu, I. 2003, *Instituții și proceduri constituționale*, Ed. Servo-Sat, Arad.

Douglas-Scott, S. 2006, ‘A Tale of Two Courts: Luxembourg, Strasbourg and the Growing European Human Rights Acquis’, *CMLR*, p. 629, Disponibil la: <http://www.harvardilj.org/articles/1-50.pdf>

Drăganu, T. 1992, *Introducere în teoria și practica statului de drept*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca.

Duculescu, V. 1994, *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Lumina Lex, București.

Fabian, G. 2002, *Curtea de Justiție Europeană – instanță de judecată supranațională*, Ed. Rosetti, București.

Georgescu A., „Jurisprudența comunitară și începuturile invocării normelor de protecție a drepturilor omului, în special ale Convenției Europene a Drepturilor

---

⁴² Drăganu, T. 1992, *Introducere în teoria și practica statului de drept*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, p. 9

Omului (CEDO)”, *Revista de Note și Științe Juridice*, nr. 9/2009, București, Disponibil la: <http://www.juridice.ro/62404/jurisprudenta-comunitara-si-inceputurile-invocarii-normelor-de-protectie-a-drepturilor-omului-in-special-ale-conventiei-europene-a-drepturilor-omului-cedo.html>

Manson, S. 1997, *EU Law in a Nutshell*, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters UK Limited, Londra.

Manson, S. 1999, *Legal Method*, Cavendish, Londra.

Roșianu, C., Selegean, M. 2005, „Dreptul de a nu fi supus la tortură, tratamente inumane sau degradante” în *Jurisprudența CEDO – studii și comentarii* –, Institutul Național al Magistraturii, ediție nepublicată, pp. 37-39.

Selegean, M. 2005, „Dreptul la un proces echitabil”, în *Jurisprudența CEDO – studii și comentarii* –, Institutul Național al Magistraturii, ediție nepublicată, pp. 116-117.

Selejean-Guțan, B. 2004, *Protecția Europeană a Drepturilor Omului*, Ed. All Beck, București.

Trepcea, C. 17.06.1994, „Convenția Europeană a Drepturilor Omului, o garanție internațională”, în *Adevărul*, nr. 1286, București.

Tudorică, A., Bogdan, D. 2005, „Dreptul la libera exprimare”, în *Jurisprudența CEDO – studii și comentarii* –, Institutul Național al Magistraturii, ediție nepublicată, pp. 266-267.

*** Consiliul European, 3.09.1953, *Convenția Europeană a Drepturilor Omului*, Disponibilă la: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/E7126929-2E4A-43FB-91A3-B2B4F4D66BEC/0/ROU_CONV.pdf

*** Convenția de instituire a unor organe comune pentru CECO – *Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului*, CEEA – *Comunități Europene de Apărare și CEE – Comunitatea Economică Europeană* din 25 martie 1957, Roma, Disponibilă la: <http://www.ier.ro/documente/formare/EU.pdf>

*** *Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale*, amendată de Protocoalele nr. 11 și 14, însoțită de Protocolul adițional și de Protocoalele nr. 4, 6, 7, 12 și 13, Disponibilă la: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/E7126929-2E4A-43FB-91A3-B2B4F4D66BEC/0/ROU_CONV.pdf

*** Decizia 69/71/CEE a Comisiei Comunităților Europene din 12 februarie 1969

*** Directiva 2006/24/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2006 privind păstrarea datelor generate sau prelucrate în legătură cu furnizarea serviciilor de comunicații electronice accesibile publicului sau de rețele de comunicații publice și de modificare a Directivei 2002/58/CE, Disponibilă la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:13:53:32006L0024:RO:PDF>

*** Inițiativa Europeană pentru Democrație și Drepturile Omului, 2001, *Jurisprudența europeană privind libertatea de exprimare*, Disponibil la: <http://www.activewatch.ro/stiri/FreeEx/Jurisprudenta-europeana-privind-libertatea-de-exprimare-121.html>

*** Manualul Consiliului Europei, Disponibil la: www.coe.ro/down_pdf.php?abs_path=documente_traduceri/

*** Protocol nr. 14 din 13/05/2004, la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cu privire la modificarea sistemului de control al Convenției, adoptat la Strasbourg, Disponibil la: www.coe.ro/down_pdf.php?abs_path=tratate_conventii/...pdf

*** Protocolul nr. 11 din 11.05.1994, la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, referitor la restructurarea mecanismului de control stabilit prin convenție, Strasbourg, Disponibil la: www.coe.ro/down_pdf.php?abs_path=tratate_conventii/...pdf

*** Regulamentul pentru organizarea și funcționarea Curții Europene a Drepturilor Omului, Disponibil la: <http://www.coe.ro/doc/RulesOfCourt.pdf>

*** Statutul CEE, Protocol privind Statutul Curții de Justiție, Disponibil la: http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2008-09/statut_2008-09-26_11-01-31_71.pdf

*** Statutul Curții de Justiție, Disponibil la: <http://fs.judecator.ro/62c7eedb4b1f598c119bea2b40e3ea8a.pdf>

*** Tratatul Uniunii Europene, Disponibil la: <http://www.europeana.ro/comunitar/tratate/tratatele%20uniunii%20europene.htm>

Jurisprudența în cazurile indicate:

*** CJCE, 1/58, Stork&Cie -v- Înalta Autoritate, hotărârea din 04.02.1959, ECR 17281. Stork, importator de cărbune, a acționat în judecată CECO întrucât una din deciziile sale încălca dreptul constituțional german, Disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61958J0001:EN:HTML>

*** CJCE, 11/70, Internationale Handelsgesellschaft mbH -v- Einfuhr-und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel, hotărârea din 17 decembrie 1970, ECR 1970 1125.173, Disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61970J0011:DE:HTML>

*** CJCE, 2/56, Geitling Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft e.a. -v- Înalta Autoritate, hotărârea din 20.03.1957, ECR 3, Disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61959J0036:EN:HTML>

*** CJCE, 29/69, Stauder -v- Stadt Ulm - Sozialamt, hotărârea din 12.11.1969, ECR 1969, p. 419.172, Disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61969CJ0029:DE:HTML>

*** CJCE, 40/64, Sgarlata și alții -v- Comisia, hotărârea din 01.04.1965, ECR 1965 215, Disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61964CJ0040:EN:PDF>

*** Decizia adoptată în cazul „Mathews” a CEDO, Disponibil la: <http://jurisprudentacedo.com/Mathews-contr-Marea-Britanie-Drepturi-electorale-Domeniul-de-aplicabilitate.html>